

Перспективні сценарії та ризики розвитку Вікіпедії

Андрій Пелешин

Кафедра соціальних комунікацій та інформаційної діяльності, Національний університет “Львівська політехніка”, УКРАЇНА, м.Львів, вул. С.Бандери, 12,
E-mail: apele@tidne.net

Здійснено короткий аналіз сценаріїв та ризиків розвитку Вікіпедії з врахуванням її відмінностей від класичних загальнотематичних енциклопедій .

Ключові слова – Вікіпедія, електронна енциклопедія, колаборативна робота.

Переваги, перспективи, позитиви Вікіпедії є добре відомими, їм присвячено значну кількість публікацій. Проте, за переможними звітами на тему чергового мільйона статей і т.п. приховується зовсім інша проблема – подальший розвиток Вікіпедії може супроводжуватися значним падінням суспільної авторитетності, втратою конкурентноздатності і ресурсів. Ці загрози є результатом невідповідності регламенту Вікіпедії тим механізмам, які традиційно властиві енциклопедіям.

Поширеною є думка, що Вікіпедія – це «енциклопедія нового покоління», проте відмінності Вікіпедії від енциклопедій насправді виявляються або недоліками або їх причинами.

Як цілком слушно стверджує сама Вікіпедія, *«виданню енциклопедії передують розробка тематичного плану (розподілу загального обсягу статей за їхніми типами та дисциплінами) і словника (повного переліку термінів, які увійдуть до видання)»* – <http://uk.wikipedia.org/wiki/Енциклопедія>

Проте, у випадку Вікіпедії це правило не дотримується. Фактично кожен об’єкт реальності за певних умов може бути додано до Вікіпедії, що породжує конфлікти і двозначності в трактуванні можливості додання інформації про невеликі фірми, колективи, продукти, будівлі, експонати. Крім того, крім об’єктів «фізичного світу» в Вікіпедію потрапляють «віртуальні об’єкти», зайві для енциклопедії загального призначення.

Прикладом такої статті є матеріал про «люденів» – <http://ru.wikipedia.org/wiki/Людены>, де стиль викладу та наявність посилань по тексту на статті про справжні існуючі об’єкти природи приховує сам факт віртуальності «люденів». За своїм змістом стаття мала би розміщатися хіба в спеціалізованих літературознавчій енциклопедії чи енциклопедії сучасної фантастики. Подібним прикладом статті про надуманого персонажа є стаття про „Гаррі Поттера” – http://uk.wikipedia.org/wiki/Гаррі_Поттер .

Окрім появи статей про придумані літературні об’єкти Вікіпедія стала місцем публікації для статей про фактично неіснуючі явища наукового інформаційного простору. Часто існування такої статті уже є наслідком політичної заагажованості автора, і є інструментом пропаганди . Прикладом такої статті є стаття <http://ru.wikipedia.org/wiki/Фолк-хистори> – лейтмотивом статті є карикатуризація спроб істориків нових країн на території СРСР з

формування власного бачення історії своїх народів шляхом змішування спражніх досліджень з малопопулярними, а подеколи навіть жартівлими, матеріалами далеких від історичної науки авторів.

Інша проблема – усе частіше змішування термінів різних тематичних областей. За умови невизначеного наперед класифікатора предметних областей виникають двозначності, порушується цілісність викладу матеріалу та виникає «псевдодостовірність», як і у випадку статті про «Люденів».

Враховуючи наведені вище міркування щодо особливостей та недоліків Вікіпедії, можна спрогнозувати наступні основні сценарії розвитку Вікіпедії:

Інерційний – правила Вікіпедії не зазнають суттєвих змін. У перспективі це призводить до вичерпання інформаційного поля для загальнотематичної енциклопедії і втрати мотивацій для більшості авторів, перехід в «стаціонарний» стан з розвитком екзотичних та віртуальних тематик, що призводитиме до загального пониження якості інформації в Вікіпедії.

Враховуючи сьгоднішній «безрекламний» статус Вікіпедії, інерційний сценарій буде ускладнений перспективними фінансовими проблемами – перехід на стаціонарне існування і розвиток конкурентів призведе до втрати суспільного інтересу і зменшення благочинних надходжень.

Енциклопедичний – розвиток Вікіпедії на засадах справжньої енциклопедії. Це вимагає принципової зміни регламенту, зокрема введення кваліфікаційного цензу на створення матеріалів за тематиками окремо та попереднє формування переліку статей з виконавцями. Також доведеться вводити групи літературних редакторів та верстальників. Реалізація цього в перспективі може суттєво підвищити якість наповнення, зафіксувати практичну монополію на лідерство серед універсальних енциклопедій. *Проте, перехід до цієї форми може зазнати невдачі внаслідок руйнування існуючої спільноти та системи мотивації редакторів до дій. Фактично, склад редакторів повинен бути практично повністю переглянутим. У випадку руйнації існуючої спільноти редакторів без появи нової проект буде приречений на поступове вмирання.*

Перехід від енциклопедії до бази знань – зменшення прив'язки інформації до друкованих праць, паралельне подання різних версій статей, відображення компетентності редакторів у статтях тощо. Реалізація підходу вимагатиме також нових методів пошуку інформації Вікіпедії, нових інтерфейсів, зміни функцій адмінперсоналу. Необхідним буде переструктурування та автономізація розділів за тематикою, аж до створення автономних тематичних енциклопедій з різними регламентами.

ВИСНОВОК

Вікіпедія як суспільно значимий проект світового масштабу базується на засадах, які дали можливість спільними зусиллями користувачів розвинути та та сформувати найбільшу систему довідково-енциклопедичного типу. Проте подальший розвиток проекту вимагатиме точнішого формування сценарію розвитку так і зміни засад формування інформаційного наповнення.